

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
—
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04525

FRAGEN

Judah Steinberg

•

*Permanent preservation of this book was made possible
by Kenneth & Wendy Sass
in memory of
Natalie Gottlieb*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דיאזשינקעס מיט מאנדלעך

מעשהלעך פאר אידישע קינדער

יהודה שטיינבערג

1. פראגען. — 2. שמואל מילנער. — 3. א מעשה
מיט צוויי ברידער. — 4. רויזען און שמאראנדען.

3

איבערזעצט פון ס. שאפירא

מאקס ג. מייזעל

אידישער פערלאג פאר ליטעראטור און וויסענשאפט

1918.

פראגען.

דער קליינער יוסף, א רייך קינד, האָט געהאַט אַ חבר בצלאל, אַ סטאַליער'ס אינגעל.

איינמאָל האָט בצלאל געבראַכט זיין חבר יוסף צו זיך אַהיים. האָט יוסף געזעהן, אַז די גרויסע צימערן זענען לע-דיג. האָט ער געפרעגט זיין חבר: „בצלאל, וואו איז אייער מעבעל?“

האָט איהם בצלאל געענטפערט: „מיר האָבען ניט קיין מעבעל.“

יוסף האָט זיך אַרומגעקוקט און ווידער געפרעגט: „וואו איז דאָס בעט אין וועלכען דו שלאָפסט?“

האָט איהם בצלאל געענטפערט: מיר האָבען ניט קיין בעטען. מיר שלאָפען אלע אויף דער ערד.

האָט יוסף אַראָפגעלאָזען זיינע אויגען צו דער ערד און האָט זיך פאַרוואונדערט.

— פאַר וואָס איז אין דעם צימער ניטאָ קיין בריק?

— אין די אַנדערע צימערן פון אונזער הויז, איז אויך

ניטאָ קיין בריק.

— און וואו איז דער אַלמער, וואו דו האַלטסט דיינע

ביכער?

— איך האַלט מיינע ביכער אין אַ זעקעל, קיין ביכער-

אַלמער האָבען מיר ניט.

אַז יוסף איז אַהיימגעקומען האָט ער געטראָפען די

דינסט אין הויף ווי זי שטעהט און וואַשט וועג.

האָט זיך יוסף צו איהר געווענדעט: זאָג מיר נאָר,

שרה, ווער מאַכט מעבעל?

האָט איהם שרה געענטפערט : דער סטאַליער מאַכט מעבעל.

— פאַר וואָס זשע איז אונזער הויז פול מיט מעבעל, און ביי חנן דעם סטאַליער אין הויז איז גאַר נישט נישטאָ? — דאַרפסטו פרעגען וועגען חנן דעם סטאַליער? — האָט די דינסט געענטפערט — פרעג וועגען מיר. איך וואַש און מאַך גרייט פאַר איך אַלעמען ריינע קליידער און איך אַליין געה אַנגעטון אין שמוציגע שמאַמעס.

איז דער אינגעל אַוועק פון איהר און באַגעגענט אין הויף די גענו, ווי זיי געהען אַרום און גאַנערן : גאַ-גאַ-גאַ! האָט ער זיך געווענדעט צו די גענו און געזאָגט : וויי-סענקע גענו, פלאַפלענדיגע גענו! איך האָב איך צו פרע-גען צוויי פראַגען. אפשר קענט איהר מיר ענטפערן, פאַר וואָס איז נישטאָ קיין מעבעל ביי חנן דעם סטאַליער? און פאַר וואָס געהט די דינסט, וואָס וואַשט פאַר אונז וועש, אַליין אַנגעטון אין צעריסענע שמאַמעס?

האַבען די גענו אויפגעהויבען זייערע שנאַבלען צום הימעל און אַזוי געזאָגט : גאַ-גאַ-גאַ! וואָס דאַרפסטו פרע-גען וועגען חנן און וועגען דער דינסט, פרעג וועגען אונז. מיר גיבען פעדערן און פאַר וואָס שלאַפסטו ביינאַכט אויף קי-שען פול מיט ווייכע פעדערן און מיר ליגען אויף דער הוי-לער ערד?

איז ער אַוועק פון די גענו און געטראַפּען די קוה, ווי זי שטעהט און מרוקעט : מרו-מרו!

האָט ער זיך צו איהר געווענדעט : מרוקערין, מרוקע-רין! איך האָב דיך צו פרעגען דריי פראַגען, אפשר קענ-סטו מיר אויף זיי ענטפערען.

פאר וואָס חנן דער סטאַליער מאַכט מעבעל און זיין
זוהן שלאָפּט אויף דער פייכטער ערד ?

פאר וואָס די דינסט שרה, וואָס וואַשט וועש, געהט
אַליין אָנגעטון אין שמאַמעס ?

און פאר וואָס די גענו, וואָס גיבען פעדערן פאר דער
גאַנצער וועלט, שלאָפען אַליין אויף דער ערד ?

האַט די קוה אָנגעשמעלט אויף איהם איהרע אויגען
און געזאָגט : דאַרפסטו פרעגען וועגען חנן דעם סטאַליער,
דער דינסט און די פלאַפלענדיגע גענו, פרעג בעסער אויף מיר.
איך גיב איך אַלעמען מילך און מיין קעלבעל, מיין קינד,
וואָס פון זיינעטוועגען מאַך איך די מילך פון דעם מאַרד פון
מיינע ביינער, שמעהט אַ גאַנצען טאָג פאַרשלאָסען אין אַ
פינסטערער שטאַל. איך מרוקע צו איהם און ער מעקעט צו
מיר, און ביז איך וועל איך ניט געבען אַ פול שעפעל מילך
וועט מען מיר ניט געבען מיין קינד איהם אָנצווויגען.

איז דער אינגעל אַוועק פון איהר און האַט באַגעגענט
אַן עזעל, אויף וועלכען מען האַט אָנגעלאָדען די פעל פון
אַ טויטער בהמה. און דאָס עזעל שמעהט און רעוועט.

— העי, דו שרייער — האַט זיך צו איהם דער אינגעל
געווענדעט — פיר פראַגען האַב איך דיך צו פרעגען. אפשר
קענסטו מיר געבען אַן ענטפער אויף זיי.

פאר וואָס האַט חנן דער סטאַליער, וואָס מאַכט פאר
אַלעמען מעבעל, קיין בעט ניט אין הויז ?

פאר וואָס באַקליידט אונז אַלע די דינסט שרה און
אַליין געהט זי אָנגעטון אין שמאַמעס ?

פאר וואָס ליג איך אויף ווייכע קישענס פול מיט
פעדערן און די גענו ליגען אויף דער הוילער ערד ?

און פאר וואָס שפייזט די קוה אונז אַלע מיט איהר
 מילך און איהר אייגען קעלבעל איז הונגעריג ?
 האָט דאָס עזעל אויפגעשמעלט זיינע אויערן און גע-
 זאָגט : לאַז מיך צורוה ! איך בין איצט אַן אַבל. מײן
 פרוי, די עזעלמע, האָט זיך פאַרקילט און געשמאַרבען און
 איך דאַרף אַוועקטראַגען איהר פעל צום גאַרבער ער זאָל
 פון איהר מאַכען לעדער, און דער שוממער וועט פון דער
 לעדער מאַכען שיד פאַר אייך. און דער וועג איז שלעכט, און
 איך בין באַרוועס, טו ווי קען איך דיר ענטפערן אויף דיינע
 פראַגען ?

האָט דער אינגעל אָפגעלאָזען דאָס עזעל, איז אוועק
 און באַגעגענט אַ שעפּס. האָט ער געזאָגט צו דעם שעפּס :
 שעפּסעל, שעפּסעל ! איך וויל דיר פּרעגען פינף פּראַגען.
 אויב דו וועסט מיר אויף זיי ניט ענטפערן, וועל איך אַלעמען
 זאָגען אַז דו ביזט אַ נאַר.

פאַר וואָס האָט חנן סטאַליער ניט קיין מעבעל ?
 פאַר וואָס געהט שרה די וועשערין אָנגעטון אין שמו-
 ציגע קליידער ?
 פאַר וואָס ליגען די גענו, וואָס גיבען פעדערן אויף קי-
 שענס, אַליין אויף דער הוילער ערד ?
 פאַר וואָס איז דאָס קעלבעל איינגעשפאַרט אין שטאַל
 און מיר עסען זיין מאַמעס מילך ?
 פאַר וואָס געהען די עזלען באַרוועס און פאַרקילען זיך
 און שמאַרבען, און פון זייער פעל מאַכט מען פאַר אונז שמי-
 וועל און שיד ?

האָט איהם דער שעפּס אַזוי געענטפערט :
 — איך בעט דיר, לאַז מיך אָפּ ! מיר איז זעהר קאַלט !
 צי דען זעהסטו ניט, אַז איך בין אַן אָפגעשוירענער ? מען

האָט ביי מיר אַראָפגענומען מיין וואָל צו מאַכען דיר אַן אַנצוג, און איך שמעה אַ נאַקעמער און צימער פון קעלט, קומסטו מיך נאָך אויפּרעגען מיט דיינע פּראַגען.

איז דער אינגעל אַוועק פון דעם שעפּס צו זיין מאַמען, און צו איהר געזאַגט:

— מאַמע, איך וויל דיך פּרעגען זעקס פּראַגען און דו וועסט מיר געוויס ענטפּערן אויף זיי. אַ מאַמע איז דאָך די קלוגסטע זאָך אין דער וועלט.

— פּרעג, מיין קינד — האָט די מאַמע געענטפּערט.

האָט ער געפּרעגט:

— ווער מאַכט מעבעל?

— דער סטאַליער.

— פאַר וואָס זשע האָט חנן דער סטאַליער ניט קיין

מעבעל ביי זיך אין הויז?

— נו, דאָס איז איין פּראַגע. און וואָס נאָך ווילסטו

פּרעגען?

— ווער וואַשט פאַר אונז וועש?

— שרה, די דינסט.

— טו פאַר וואָס געהט זי אין צעריסענע, שמוציגע

קליידער?

פאַר וואָס ליגען מיר אויף ווייסע קישענס און די גענו

ליגען אויף דער ערד?

פאַר וואָס טרינקען מיר דער קוה'ס מילך און איהר

קעלבעל שמעהט אַ גאַנצען טאַג איינגעשפאַרט אין שטאַל?

פאַר וואָס געהען די עזלען באַרוועס און פאַרקילען זיך,

און פון זייער פעל מאַכט מען פאַר אונז שייך?

און פאַר וואָס געהט דער שעפּס אַרום אַ נאַקעמער און

פון זיין וואָל האָט מען מיר געמאַכט אַן אַנצוג?

די מוטער האָט אויסגעהערט די פראַגע, האָט אָפּגע-
זיפצט און געשוויגען.

האָט דער אינגעל געזעהן, אז די מאמע וועט איהם
זיינע פראַגען ניט פאַרענטפערן, האָט ער אויך אָפּגעזיפצט
און פון איהר אַוועקגעגאַנגען. נאַכדעם האָט ער אַרויסגע-
נומען זיין ביכעלע פון קעשענע און האָט דאָרט פאַרשריבען
זיינע פראַגען.

„אז איך וועל אויסוואַקסען וועל איך מיר אַליין געפינען
די ענטפערס אויף די פראַגען!“

דערמיט האָט זיך דער אינגעל געטרייסט און זיך די
זאך גוט אין זינען אַריינגענומען.

שמואל מילנער.

שמואל מילנער איז דער נאָמען פון אַ מאַן וועגען ווע-
מען איך וויל אייך דערצעהלען.

ער איז געווען זעהר רייך, און האָט געוואוינט אין אַ
גרויסען, גראַמען שטיינערנעם הויז, ווייט פון שטאָט, לע-
בען זיין מיל ביים ברעג טייך. דאָרט זענען געשטאַנען נאָך
אַ צעהן אַנדערע נידריגע און איינגעפאַלענע הייזלעך. די
איינוואוינער פון די קליינע הייזלעך זענען געווען פישער,
און אַ טייל פון זיי האָבען אויך געאַרבייט אין מיל. אָבער
שמואל האָט זיך מיט זיי קיינמאַל ניט גע'חבר'ט, ווייל ער
איז געווען אַ שטאַלצער און האָט פיינט געהאַט מענשען.

באזונדערס האָט ער פיינט געהאַט זיין שכן, דעם פישער אברהם, וועלכער איז געווען זעהר אַ גוטער און די פישער און אַלע אַנדערע מענשען וואָס האָבען איהם געקענט האָבען איהם דוקא ליב געהאַט.

איינמאָל, אין אַ הייסען זומער מאָג, איז שמואל געקו-
מען פון שטאָט. ווען ער איז דורכגעגאַנגען פאַרביי די
קליינע הייזלעך פון זיינע שכנים, האָט ער געזעהן ווי אַלע
מירען זענען פאַרשלאָסען, ווייל די פישער זענען אַרויס פּו-
שען. זיי האָבען מיטגענומען זייערע ווייבער און קינדער
צו העלפּען זיי און זענען אַוועק ווייט פון ברעג. בלויז איין
קליין אינגעל, דער זוהן פון אברהם, וועלכער איז געקומען
פון שולע, איז געזעסען ביים ברעג טייך און זיך אויסגעטון
צו געהן זיך באַדען. און דאָס וואָסער אויף יענעם אָרט איז
געווען טיף און שטורעמדיג, אַז אַפילו גרויסע מענשען, גו-
מע שווימער פלעגען מורא האָבען זיך דאָרט צו באַדען.
— דער אינגעל זוכט אויף זיך דעם טויט — האָט
שמואל אַ טראַכט געטון — ער וועט דאָך אַרונטערזינקען ווי
אַ שמיין!

אַכער זיין שטאַלץ און שלעכטסקייט האָבען איהם ניט
דערלאָזט פאַנאָדערצורעדען זיך מיט'ן אינגעל און איהם
וואַרענען ניט צו באַדען זיך אין אַזאַ געפּערליכען אָרט. ער
איז אַוועק אַהיים און פאַרשלאָסען דעם טויער הינטער זיך.
דאָס פלעג ער אַלע מאָל טון, אַרעמע לייט זאָלען ניט קומען
צו איהם בעטען אַ שטיקעל ברויט אָדער אַ נדבחה. ווען ער
איז אַריין אין הויז, האָט ער גענומען די ביכער וואו עס זע-
נען געווען פאַרשריבען אַלערליי חשבונות און זיך אַוועק-
געזעצט מיט זיי לעבען פענסטער, וואָס האָט אַרויסגעקוקט
צום טייך. זיין פרוי און קינדער זענען דאָן געווען אין שטאָט,

וואו זיי זענען אוועק איינקויפען זאכען און האַכען זיך נאָך
ניט געהאַט אומגעקערט.

אין אַ וויילע אַרום האָט שמואל אויפגעהויבען זיינע
אויגען פון די ביכער און אַרויסגעקוקט צום טייך, וואָס איז
געלעגען אַקעגען זיין פענסטער. און איהם האָט זיך גע-
דאַכט, אַז ער זעהט עפעס ענליכעס צו אַ קאַפּ פון אַ קינד
וויגענדיג זיך צווישען די כוואַליעס.

— דאָס איז אודאי דער ווילדער אינגעל, אברהם דעם
פישער'ס זון! — האָט שמואל אַ טראַכט געטון און האָט
געוואַלט אַרויסגעהן רופען מענשען צו ראַטעווען דאָס קינד.
ער האָט אַבער באַלד חרטה געקראָגען. „ער איז שוין זי-
כער אַ דערטרונקענער — האָט ער ביי זיך געטראַכט —
און אויב ער איז עס נאָך ניט וועט ער זיכער דערטרונקען
ווערען איידער עס וועלען זיך צוזאַמענקלייבען מענשען איהם
אַרויסצושלעפען פון וואַסער.“ האָט ער אַרונטערגעצויגען
דעם פאַרהאַנג פון פענסטער און ווייטער אַריינגעקוקט אין
זיינע ביכער.

ווי ער איז געווען פאַרטיפּט אין די חשבונות, האָט זיך
איהם געדאַכט, אַז ער הערט עפעס אַ טומעל אין גאַס.

— דאָס האָט מען איהם אַרויסגענומען פון וואַסער —
האָט שמואל אַ טראַכט געטון — אַבער אַלע הייזער זענען
דאָך פאַרשלאָסען! זיי וועלען נאָך וועלען אַריינברענגען
דעם אינגעל צו מיר אין הויז און מיר שטערן מיין רוח.
זיי וועלען פאַרשמוצען די ערד און פאַרנעצען די דיוואַנען.
האָט ער פאַרשלאָסען די מיר פון אינעוועניג, און אַרויף
אויפ'ן צווייטען גאַרען. „זאַלען זיי זיך געהן זוכען אַן אַנ-
דער אַרט“ — האָט ער אַ צופרידענער אַ טראַכט געטון,
און זיך געזעצט ענדיגען זיינע רעכענונגען.

און דער טומעל אין גאס ווערט אלץ גרעסער און גרע-
סער. אָט קלאַפּט מען שוין אין טויער. איהם דאַכט זיך
אַז מ'איז אַריבערגעשפרונגען איבער'ן טויער. מען האָט
אויך אָנגעהויבען קלאַפען אין די טירען פון הויז. אַבער ער
זיצט אין דער הויך און לאַכט זיך אויס פון זיי. „מיינע מי-
רען זענען שטאַרק, זיי וועלען ביישמעהן די פישער!“ צו
זיינע אויערן דערטראַגען זיך אויסגעשרייען: „שנעלער,
ראַטעוועט! שמריק דערלאַנגט! זעק גיט אַהער!“ די
אויסגעשרייען האָט ער ניט פאַרשטאַנען. וואָס קערען זיך
שמריק אָן מיט אַ דערטרונקענעם? ער האָט אויפגעהערט
זיך צוהערען און פאַרטיפּט זיך אין זיינע חשבונות.

פלוצים האָט ער דערהערט אַ קלאַפעריי פון דאָך.

— וואָס איז דאָס? האַכען זיי געוואַגט זיך אַריין-

צורייסען אין מיין הויז אַריין דורכ'ן דאָך?

דאָס קלאַפעריי און דער טומעל זענען געוואָרען אלץ
שטאַרקער און שטאַרקער. פלוצים האָט ער דערפיהלט אַ
שטיקענדיגע היץ. די סטעלי פלאַצט און אַ פייער גיט אַ
זעץ אין צימער אַריין.

דער אומגליקלעכער שלעכטער האָט געהאַט אַ טעות.
דער אינגעל איז ניט דערטרונקען געוואָרען. דאָס איז בלויז
אַ קלאַץ געשוואומען אויפ'ן וואַסער. אַבער גראַד דאָן איז
געוואָרען אַ פייער אין קיך און האָט אויך דאָס הויז אַרומ-
גענומען. און די פישער האַכען זיך דאָן אומגעקערט פון
זייער פישען און זענען שנעל געלאַפען ראַטעווען דאָס הויז.
אַבער דאָס הויז איז געווען פאַרריגעלט און פאַרשלאָסען.
מיט שווערער מיה האָט זיך דעם פישער אברהם איינגע-
געבען אַרויפצוקלעמערן אויפ'ן דאָך צו לעשען דאָס פייער.
און ווען ער איז פאַרביי געגאַנגען פאַרביי דעם פענסטער

פון אויבערשטען גארען, האָט ער געזעהן ווי שמואל פאלט אַ גע'חלש'טער אין דעם צימער פול מיט רויך. האָט ער פארלאָזען דעם פלאַמענדיגען דאָך, האָט דורכגעבראַכען דאָס פענסטער, און איינשמעלענדיג זיין לעבען האָט ער אַרויס-געשלעפט זיין אומגליקלעכען שכן פון פייער.

ווען שמואל האָט זיך אויפגעכאַפט פון זיין שווערען שלאָף, האָט ער זיך אַרומגעקוקט און ניט דערקענט דאָס אָרט אויף וועלכען ער ליגט. אַלעס איז איהם פרעמד. בלויז די שכנים, וואָס דרעהען זיך אַרום איהם, דערקענט ער. און מעהר פון אַלעמען טוט פאַר איהם אברהם דער פישער. ער פאַרריכט זיין געלעגער, פאַרבינדט זיינע וואונדען און גיט איהם די מעדיצין.

ביסלעכווייז איז ער געקומען צו זיין באַוואוסטזיין, און געוואוסט וואָס מיט איהם טוט זיך: זיין הויז איז פאַר-ברענט, ער ליגט ביי אברהם דעם פישער אין הויז און זיין פאַמיליע האָבען די גוטע פישער גענומען צו זיך, און ס'איז שוין צוויי וואָכען זינט דער שרעקליכער אומגליק האָט זיך געטראָפּען. ער ליגט אין הויז ביי אברהם'ן, וועמעס אינגעל האָט זיך געטרונקען פאַר זיינע אויגען און ער, שמואל, האָט ניט געוואָלט איבעררייסען זיינע חשבונות און איהם ראַטעווען, און אָט דער אברהם האָט איינגעשמעלט זיין לעבען און איהם געראַטעוועט פון פייער, און איצט האָט ער אין זין צו פאַרריכטען זיין געלעגער און איהם היילען. דאָס האָט איהם שמאַרק וועה געטון. ער האָט געוואָלט פּרעגען דעם אומגליקלעכען גוטען פאַטער צי האָט מען כאַטש געפונען זיין זוהן'ס קערפּער. ער האָט אָבער ניט גע- האָט גענוג מוט צו פּרעגען איהם די פּראַגע. און ווי איבערראַשט איז ער פלוצים געוואָרען ווען ער

האָט געזעהן דעם ווילדען אינגעל אַרײַנלויפֿענדיג אין הויז אַ לעבעדיגען, אַ פֿרעהליכען, און זיין פֿאַטער שרייט אויף איהם ער זאָל זיין רוהיג, ווייל דער קראַנקער קען נישט פֿאַר-טראַגען דעם טומעל.

— וואָס איז דאָס? — קלערט ער אַ פֿאַרוואַנדער-טער — איז די גאַנצע זאַך נאָר אַ חלום?

אַבער ניין, דאָס איז נישט געווען קיין חלום. ער גע-דענקט גאַנץ גוט, אַלעס געדענקט ער. שפעטער האָט ער זיך דערוואוסט פֿון זיין טעות, אַז נישט דעם אינגעל'ס קאַפֿ האָט ער דאַן געזעהן צווישען די כוואַליעס נאָר אַ שטיק האַלץ, וואָס איז געשוואומען אויפֿ'ן וואַסער. אַבער זיין געוויסען האָט איהם זעהר געפֿלאַגט און יעדע גוטע זאַך, וואָס אברהם האָט פֿאַר איהם געטון, איז פֿאַר איהם געווען ווי זאָלץ אויף זיינע וואַנדען. אַ פֿאַר מאָל האָט ער זיך פֿלו-צים אויפֿגעהויבען פֿון זיין געלעגער און געוואַלט פֿאַרלאָזען דאָס הויז, אַבער אברהם האָט איהם נישט אַראָפֿגעלאָזט פֿון בעט, ביז ער וועט אין גאַנצען אויסגעהיילט ווערען און צו-ריק געזונט ווערען.

אַזוי איז שמואל אָפֿגעלעגען צוויי חדשים ביי אברהם'ן אין הויז און ער איז געווען געצוואונגען צו עסען די שפייז וואָס אברהם און זיין גוטע פֿרוי האָבען איהם דערלאָנגט. און דער קליינער אינגעל, וואָס האָט זיך געטרונקען פֿאַר זיינע אויגען, האָט איהם אַלע מאָג געבראַכט וואַסער פֿון טייך צו וואַשען זיינע וואַנדען, און שמואל האָט געביסען זיינע ליפֿען פֿון וועהמאַג און שאַנדע. אָפֿטמאָל איז איהם איינגעפֿאלען, אַז זיי ווייסען וואָס מיט איהם האָט געטראַפֿען פֿאַר דער שרפֿה. אַז ער האָט נישט געוואַלט אַרויסגעהן פֿון הויז צו ראַטעווען זייער קינד פֿון וואַסער, אַז ער האָט נישט

געוואָלט עפענען די טיר פון זיין הויז פאר זייער דערטרונ-
קענעם אינגעל, ער זאָל ניט פארנעצען זיין בריק. אַלעס
ווייסען זיי, און זיי זענען אזוי גוט צו איהם, כדי גרעסער צו
מאכען זיין שאַנדע און שטאַרקער מאַכען זיין פאַרדרום.
„יא, דאָס ווילען זיי זיך אָן מיר אזוי נוקם זיין — האָט ער
ביי זיך באַשלאָסען — וואָרום איז דען מעגליך, אַז איך זאָל
גאָר ניט האַכען גערעדט פון היץ די גאַנצע צייט און אויס-
געזאַגט מיין סוד? עס איז זיכער אַז זיי ווייסען אַלעס און
נעמען דאָס אָן מיר נקמה.“

ביסלעכווייז, ביסלעכווייז איז שמואל געזונט געוואָרען.
דער דאָקטאָר האָט איהם ערלויבט אַרויסצוגעהן, און ווען
ער איז צום ערשטען מאל אַרויס אין גאַס האָט ער דערזעהן
זיין גרויסען חורבן. פון זיין גרויסען, שענעם הויז, מיט
וועלכען ער האָט אַלע מאל שטאַלצירט, איז קיין זכר ניט
געבליבען, און ס'איז קיין סימן ניטאָ פון זיין טייער מעבעל
און די גוטע געוועבמע ליילעכער. אַלעס איז פאַרוואַנדעלט
געוואָרען אין אַש! און צו מאַכען דעם כּוּס פון זיין אומ-
גליק פּול, האָט ער דערזעהן, אַז אויך פון זיין מיל איז גאָר
ניט געבליבען. און די שכנים האַכען איהם דערצעהלט,
אַז אין דער צייט פון זיין קראַנקהייט, האַכען זיך די וואַ-
סערן פּלוצלים אויפגעהויבען און פאַרפלייצט די מיל און
אַלעס, וואָס ס'איז אין איהר געווען. זייער גאַנצע מיה עפעס
צו ראַטעווען פון די שטאַרקע וואַסערן איז געווען אומזיסט.
דעם גאַנצען טאָג איז שמואל געזעסען אויף זיינע בערג
אַש און ביטער געוויינט. און ווי גערירט איז ער געוואָרען
ווען זיין שכן אברהם איז צו איהם צוגעגאַנגען פאַר נאַכט,
און איהם איבערגעגעבען אַ היבשע סומע געלט, וואָס ער
האָט פאַר איהם צונויפגענומען צווישען די אַרעמע פישער

און צווישען זיינע באקאנטע אין שטאָט, ער זאל קענען צו-
ריק אויפבויען זיין אָפגעברענט הויז און זיין פארפלייצטע
מיל.

— מען קען קיינמאל ניט זיין זיכער פון אַן אומגליק
— האָט איהם אברהם געטרייסט מיט אָפגענער ליבשאַפט,
ווען ער האָט געזעהן ווי דערשראָקען און צוטומעלט שמואל
איז געוואָרען. היינט האָט דורך אַן אומגליק געטראָפּען,
ווער ווייסט צי וועט זיך מאַרגען מיט-מיר אַזעלכעס ניט טרע-
פען. היינט דארפן מיר דיר העלפען, און מאַרגען, אַז מיר
וועלען זיך אין דעם נויטיגען, וועסטו אונז העלפען. פיעלע
זענען די אומגליקען וואָס לויערן אויפ'ן מענשען. ווער דורך
פיער און ווער דורך וואַסער. און מיר אלע זענען דאָך פיר-
שער. יעדער פון אונז האָלט שמענדיג מלחמה מיט די
כוואַליעס פון ים, און ווער נאָך איז אַזוי אויסגעזעצט צו אַן
אומגליק ווי אַ פישער?

און אויך איצט האָט זיך שמואל'ן געדאַכט, אַז זיין
שכן רעדט אומיסנע וועגען די כוואַליעס פון ים כדי צו דער-
מאָנען איהם אַן זיין עולה און זיך נוקם זיין אין איהם.
דאָן איז די מאַס פול געוואָרען. דער אומגליקלעכער
שטאַלצער האָט עס מעהר ניט געקענט אַריבערטראָגען.
— איך ווייס, צו וואָס דינע ווערטער זענען גע-
צילט — האָט דער אומגליקלעכער געענטפערט מיט כעס —
יא, איך האָב ניט געוואָלט ראַטעווען דיין זוהן ווען ער האָט
זיך געטרונקען אין טייך. און אויב איך וועל אייך מאַרגען
זעהן, ווי איהר אלע טרינקט זיך אין טייך, וועל איך אייך
אויך ניט ראַטעווען, פאַסקודניאַקעס! איך וויל ניט אייערע
נדבות! — און ער האָט דאָס געלט אַ וואָרף געטון זיינע
רעטער אין פנים אַרײַן, און איז אַוועק פון יענעם אַרט און

זיך אהין מעהר ניט אומגעקערט. און ביז היינט ווייסט מען
ניט, וואו ער איז אהינגעקומען.

א מעשה מיט צוויי ברידער און צוויי פערד.

(אן אראבישע לעגענדע.)

אמרו אלקיש האָט איבערגעלאָזען זיינע צוויי זיהן
אברהים און צלח'עדין אַ גרויס פארמעגען. סעדער און
וויינגערטנער, שענע פאלאצען און טייערע פעלדער. אָבער
די אַלע זאָכען האָבען זיך ניט געקענט גלייכען צו דער איינ-
ציגער קליאַטשע אין דאָרף, וואָס אויף איהר האָט גערימען
נאָר אמרו אַלקיש אַליין, און וועלכע ער האָט איבערגעלאָזען
בירושה צו זיינע צוויי זיהן.

ווען די אַלטע לייט פון דאָרף האָבען זיך צוזאַמענגע-
קליבען פאַרנאַכט, און גערעדט וועגען דער פאַרגאַנגענהייט
פון זייערע עלטערן און דער צוקונפט פון זייערע קינדער,
און אַלץ וואָס ס'פאַרלויפט זיך אויף דער וועלט, האָט נאָך
איינמאַל ניט געטראָפּען זייער שמועס זאָל ניט אַריבער אויף
אמרו אַלקיש'ס קליאַטשע.

— איהר שפרונג איז דער העכסטער און פלינקסטער

— האָבען די יונגע לייט געזאָגט.

— איהר גריווע איז שענער ווי די לאַקען פון סול-

טאָן'ס טאַכטער — האָבען אַנדערע געזאָגט.

— די נאָז פון אַ לייכט שיפעל שפּאַלט ניט אַזוי די

כוואַליעס פון ים, ווי די קליאַטשע שפּאַלט די לופט.

און די, וואָס האָבען געשוויגען און זי ניט געלויבט האָ-
בען עס געטון אויס קנאה. אלע האָבען געוואוסט, אז ס'איז
קיין גלייכען ניטאָ צו דער וואונדערליכער קליאַטשע —
אמרו אַלקיש'ס קליאַטשע.

ווען אמרו אַלקיש איז געשטאַרבען, האָט די קליאַ-
טשע געוואוסט, אז אַנשטאַט דעם איין אַלמען בעל הבית,
האָט זי איצט צוויי נייע בעלי הבתים, און זי האָט דעם יאָהר
געבאַרען אַ צווילינג. צוויי לאַשעקלעך אין גאַנצען אין דער
מאַמען געראַמען. ווער עס האָט נאָר געזעהן די צוויי פער-
דעלעך האָט אויף זיי נביאות געזאָגט, אז מיט דער צייט,
וועלען זיי זיין דער שטאַלץ פון דאָרף און די צירונג פון די
פערד.

אמרו אַלקיש'ס זיהן האָבען פון זייער פאַטער גע-
ירש'ענט גרויסע פאַלאַצען און אַ סך פעלדער. עס טרעפט
אַבער, אז די גאַנצע וועלט איז ניט גענוג פאַר איין מענשען
און ווער רעדט שוין פאַר צוויי ברידער, וואָס האָבען וויי-
בער.

ביידע ברידער האָבען געהאַט ווייבער און ביידע זע-
נען געווען שלעכטע. אברהים'ס פרוי האָט מען גערופען
„שרייערין“ ווייל זי פלעג דערצאַרענען איהר מאַן מיט
שרייען. זי האָט קיינמאַל ניט געקענט רעדען שטיל.
אַפילו, אז זי האָט געוואַלט רעדען מיט איהר מאַן גומעס,
האָט זי אויך אָנגעהויבען מיט אַ געשריי און אַ געפילדער.
און צלח-עדין'ס ווייב האָט מען גערופען „שווייגערין“,
ווייל זי האָט איהר מאַן אויפגערעגט מיט איהר שווייגען.
עס פלעג טרעפען, אז זי איז אויף איהם אין כעס געוואַרען,
האָט זי זיך אַוועקגעזעצט אין איהר צימער מיט'ן פנים
צו דער וואַנט, האָט ניט געגעסען, ניט געטרונקען און ניט

גערעדט א וואָרט, ניט קיין גומעס און ניט קיין שלעכטס. צלח-עדין פלעג צו איהר רעדען פריינדליכע, גומע רייד, אָבער זי האָט גאָר ניט געענטפערט. זי האָט גאָר אַלע וויילע אַרויסגעלאָזען אַ שווערען זיפּן, וואָס האָט דורכגע- בויערט דאָס האַרץ, און דאָן האָט זי ווייטער געשוויגען ווי אַ שמוע.

און די צוויי שוועגערין האָבען איינס דאָס אַנדער- רע פיינט געהאַט. פלעג די שווייגערין מאַג איין מאַג אויס וויינען איבער איהר מאַן און דורך זיפצען און האַלבע ווערטער זיך באַקלאַגען פאַר איהם, אַז די שרייערין האָט גענומען אַ גרעסערן חלק פון דעם צירונג, וואָס איז געבלי- בען פון זייער מאַמען, אַז זי פאַרשווענדט געלט אויף ציי- רונג און טייערע קליידער, אַז אברהים גנב'עט און נעמט פאַר זיך אַ גרעסערן חלק פון די פרוכטען פון גאַרטען און די תבואות פון פעלד. און פונקט די זעלבע מענות פלעג די שרייערין מאַג איין מאַג אויס שרייען איבער איהר מאַן. און די ברידער האָבען ביסלעכווייז אַנגעהויבען ווייכען איינס דאָס אַנדערע.

ווען די ברידער האָבען געזעהן, אַז זיי קענען ניט זיין צוזאַמען, האָבען זיי צווישען זיך צעטיילט די פאַלאַצען און וויינגערטנער, די פעלדער און די בהמות. און אין מיטען האָבען זיי אויסגעגראָבען אַ טיפּען און בריימען גראָבען און איהם אַנגעפילט מיט וואַסער, איינער זאָל ניט קענען צו- קומען צום צוויימען.

אויך די צוויי לאַשעקלעך האָבען זיי צווישען זיך איינ- געטיילט. אָבער איבער דער קליאַטשע האָט מען זיך אָנ- געהויבען קריגען. יעדער פון די ברידער האָט געוואַלט

ירש'ענען די זייערע קליאטשע אויף וועלכער דער פאטער
פלעג ריימען.

האט יעדע פון די שוועגערנים מורא געהאט די קליא-
טשע זאל ניט אויספאלען אויף דער צווייטער'ס חלק, הא-
בען זיי באשלאסען צו צעשניידען זי אויף צווייען.
— מיר ניט און דיר ניט! — האט די שרייערין גע-
קוויטשעט.

און די שווייגערין האט גאר ניט געענטפערט, נאר זי
האט ארויסגעבראכט א רעוואלווער, דערלאנגט איהם איהר
מאן און ארויסגעזיפצט: „שים!“ האט צלח-עדין ניט גע-
קענט אריבערטראגען איהר שווייגען און ער האט געשא-
סען.

און צום ערשטען מאל אין איהר לעבען איז די קליא-
טשע געפאלען, און צום לעצטען מאל האט זי ארויסגעלאזען
א שווערען קרעכץ און איז געשטארבען.

ווען די איינוואוינער פון דארף האבען געהערט וואס
די ברידער האבען געטון מיט זייער טאטען'ס קליאטשע, זע-
נען זיי זעהר אין כעס געווארען. די יונגע לייט האבען
געשווארען ביי זייערע שווערדען און די אלטע, ביי דער
בארד פון נביא, צו ווייכען פון אמרו אלקיש'ס זיהן און ניט
צו רעדען מיט זיי.

און די ברידער האבען זיך אפגעטיילט איינער פון
אנדערן און נאך ברייטער געמאכט דעם גראבען צווישען
זיך און איהם נאך מעהר אנגעפילט מיט וואסער און בלאטע.
אבער די פערדלעך-ברידער האבען גאר ניט געוואוסט
פון דער פיינטשאפט פון זייערע בעלי הבתים. זיי האבען
בלויז געזעהן זייער מאמען פאלענדיג צו דר'ערד, און רוי-
טע מילך גיסט זיך פון איהרע זיימען. האבען זיי זיך פאר

איהר געקלאַגט פאר וואָס זי פאַרניסט די וואונדערליכע מילך אויף דרערד און שמעלט זיך ניט אויף זיי אַנזויגען... אַכיסעל שפעטער האָבען זיי אַנגעהויבען זיין ברוגז אויף איהר, פאַר וואָס זי איז פאַרשוואונדען און קומט זיך אַפילו ניט ווייזען פאַר זיי. נאָר ביסלעכווייז האָט זיך יעדער פון זיי צוגעוואוינט צו זיין קאַרעמע. כלוויז ווען ניט ווען פלע-גען די לאַשעקלעך אַריבער שפּרינגען איינער צום צווייטען, איבער'ן גראַבען, און האָבען זיך אַ גאַנצען טאַג געשפּילט צוזאַמען.

האַבען די בייזע ווייבער דאָס געזעהן, איז עס זיי ניט געפעלען.

— צו ביזטו בלינד? — האָט די שרייערין געשריען אויף איהר מאַן — צי דען זעהסטו ניט, אַז דיין ברודער'ס לאַשעק פאַרדאַרנט מיין וויינגאַרמען און צעטרעט די גראַ-זען פון מיינע פעלדער, און דו שווייגסט!
— צעבראַכענער שאַרבען! — האָט די שווייגערין געשיפעט ווי אַ שלאַנג איהר מאַן אין די אויערן — זיין ברודער'ס לאַשעק מאַכט אַ תל פון מיינע רויזען און ער שווייגט!

זענען די ברידער אַרויסגעגאַנגען און יעדער פון זיי האָט אויסגעבויט אַ הויכען צאַם. און די פערדלעך האָבען מעהר ניט געקענט אַריבערשפּרינגען איינער צום צווייטען. איז יעדער פון זיי געשטאַנען ביי זיין קאַרעמע אין אַ וויי-קעל פון שטאַל און געטרויערט און געבענקט נאָך זיין כרו-דער.

אויך די ברידער, די זיהן פון אמרו אַלקיש, זענען גע-ווען איינזאַם. ווייל אַלע מענשען פון דאַרף האָבען געהאַל-טען זייער שבועה און האָבען זיך פון זיי דערווייטערט.

איז אברהים א גאנצען טאג געזעסען אין הויז און זיך צוגעהערט צום געשריי פון זיין ווייב און איהרע טענות, און צלח-עדין איז א גאנצען טאג געזעסען אין זיין צימער און זיך צוגעהערט צו דאס שווייגען פון זיין פרוי און איהר זיפצען.

אזוי זענען אריבער צוויי יאָהר. די קנאה פון די וויי-בער איז געוואקסען און מיט איהר איז געוואקסען די שנאה צווישען די ברידער.

פיעלע מאל, ווען אברהים איז אַרויסגעגאנגען אין גאס און געזעהן ווי שוועסטער און ברידער שפּאַצירען און האַל-זען און קושען זיך, האָט ער אַ זיפּץ געטון, איז אַוועק אין גאַרטען און זיך אַוועקגעזעצט אונטער אַן איינזאַמען בוים און איז פאַרזונקען געוואָרען אין אַ טיפּען טרויער.

און צלח-עדין איז אַרויסגעגאנגען אין גאס און האָט געהערט ווי אין אַ הויז זינגען און לאַכען ברידער און שוועס-טער, האָט ער זיך באַהאַלטען פון זיין פרוי אין גאַרטען, איז אַרויפגעקראַכען אויף איינעם פון די בויער און פון דאַרטען אַריבערגעקוקט צו זיין ברודער, וואָס איז געזע-סען ביי זיך אין גאַרטען אונטער אַן איינזאַמען בוים.

נאָר איין טרויסט האָבען די צעשיידטע ברידער גע-האַט. דאָס זענען געווען זייערע ליבע לאַשעקלעך, וואָס זענען אויסגעוואַקסען און געוואָרען שענע פערד. פלעג יעדער פון זיי אַריינקומען אין זיין שמאַל און געפינען זיין פערדעל איינזאַם און טרויעריג, האָט ער מיט ליבשאַפט און מיטלייד אַרומגענומען זיין האַלז און געקרייזעלט די ווייכע גרווע. פלעג דאָס פערדעל זיך אויסדרעהען צו זיין האַר און איהם אַריינקוקען אין די אויגען מיט ליבשאַפט און רחמנות.

צוויי האָט יעדען מאָג געטון אי אברהים אי צלח-עדין.
נאָכדעם פלעגען זיי זיך אומקערען אין הויז אַריין. דער צו
הערען די געשרייען פון זיין ווייב און יענער צו צעהלען די
זיפצען פון זיין שווייגערין.

איינמאָל איז אברהים'ן צו שווער געוואָרען די איינ-
זאמקייט, האָט ער אָנגעזאָמעלט זיין ליב פערדעל און זיך
געלאָזט רייטען אין פעלד אַריין.

פונקט דאָן איז צלח-עדין אַרויפגעקראַכען אויפ'ן בוים,
אַריינגעקוקט אין זיין ברודער'ס גאַרטען און ניט געפונען
זיין ברודער אונטער'ן איינזאמען בוים. איז ער זעהר
טרויעריג געוואָרען, און האָט זיך ניט געקענט געפינען קיין
אַרט און קיין אַרבייט וואָס זאָל איהם באַרוהיגען.

און כדי צו פאַרגעסען זיין אומעט האָט ער אָנגעזאָ-
מעלט זיין פערדעל און איז אויך אַרויסגעפאַהרען אין פעלד
אַריין.

פלוצים האָט אברהים'ס פערד אָנגעשמעלט זיינע
אויערן און איז געבליבען שמעהן. דאָס האָט ער פון וויי-
מען געהערט דאָס הירושען פון אַ פערד, און אָן קול האָט
ער דערקאַנט זיין ברודער, פון וועלכען ער איז מיט גע-
וואַלט אָפגעשיידט שוין אַ לאַנגע צייט.

די פערד-ברידער האָבען עטליכע מאָל אַ הירושע גע-
טון און די בערג האָבען זיי געענטפערט מיט אַ ווידער קול.
אין אַ וויילע אַרום האָבען די בעלי הבתים זיי מעהר ניט
געקענט איינזאָלמען און זיי האָבען געשוועבט איינס צו
דאָס אַנדערע איבער בערג און מאַלען, איבער פעלדער און
וויינגערטנער. די פערד האָבען דערזעהן איינס דאָס אַנ-
דערע און אויסגעשאַמען אין אַ הירושען. אין אַ רגע זע-
נען זיי צוגעשפרונגען איינער צום צווייטען און יעדער האָט
אַרויפגעלעגט זיין קאַפּ אויפ'ן צווייטענס האַלז, און זייער

הירזשען האָט זיך צעטראַגען ווייט און ברייט. פאַר דעם געשריי האָבען זיך אַזש די שלאַנגען באַהאַלטען אין זייערע נעסמען און צוויי פעלד-גרילען, וואָס האָבען זיך געקריגט איבער אַ בלום, האָבען זייער גרילצען איבערגעריסען און מורא געהאַט עפענען זייערע מיילער.

יעצט האָבען זיך די רייטער, געגען זייער ווילען, גע-פונען איינער קעגען אַנדערן.

האָבען זיך די ברידער זעהר פאַרשעמט און האָבען אַרונטערגעלאָזען זייערע קעפּ. זיי האָבען קיין מוט ניט געהאַט צו קוקען איינער דעם צוויימען אין די אויגען.

„שמומע פערד! — האָבען די פאַרשעמטע ביי זיך געטראַכט — פערד, ניט קיין מענשען, און ווי שטאַרק איז זייער ברידער-ליבע.“

אַ ווילע זענען זיי אַזוי געשמאַנען צעטראַגענע. פּלוצ-לונג זענען ביידע מיט אַ מאַל אַרונטערגעשפּרונגען פון די זאַטלען, זענען געפאַלען איינער דעם אַנדערן אויפ'ן האַלז און האָבען זיך צעוויינט.

— זיי מיר מוחל, ברודער! — האָט זיך איינער גע-בעמען — איך בין ניט שולדיג, מיין שרייערין...

— זיי דו מיר מוחל — האָט זיך דער צווייטער ענט-שולדיגט — איך בין ניט שולדיג, מיין שוויגערין...

— איך בין דיר מוחל, איך בין דיר מוחל — האָבען ביידע גלייך געענטפערט — אַכער וואָס מוט מען די שלענג זאַלען צווישען אונז ווידער ניט אַנמאַכען קיין פיינטשאַפט?

— קענסטו פאַרטראַגען דאָס געשריי פון אַ פרוי? — האָט אברהים געפרעגט.

— דאָס געשריי קען איך פאַרטראַגען — האָט צלח-

עדין געענטפערט — נאָר דאָס שווייגען פון אַ פרוי, לאַזט
מיך ניט רוהען.

— און איך — האָט אברהים געזאָגט — וואָלט דאָס
שווייגען געקענט פארליידען, נאָר איהרע געשרייען קען איך
ניט אַריבערטראָגען.

— אויב אַזוי, געה דו צו מיר אין הויז און לערן אויס
מיין ווייב צו שווייגען, און איך וועל אַוועק צו דיר אין הויז
און אויסלערנען דיין פרוי שרייען. דאָן וועלען מיר קע-
נען זיין מיט זיי און ניט דערצאָרענט ווערען.

האַבען זיך ביידע ברידער פרעהליכע אומגעקערט אין
דאָרף אַריין און יעדער פון זיי איז אַוועק אין צווייטענס
הויז. נאָך דעם זעלבען טאָג האָט די שווייגערין זיך אויס-
געלערנט שרייען, אַז איהר קול האָט געקלונגען איבער'ן
גאַנצען דאָרף. און די שרייערין איז פלוצלונג שטיל גע-
וואָרען, ווי זי וואָלט געציטערט צו עפענען דאָס מויל.

פון דאָן אָן האָבען די ברידער געלעבט אין שלום און
ליבשאַפט, און האָבען פאַרשאַמען דעם גראָבען, און צע-
וואָרפען דעם צאַם, וואָס זיי האָבען צווישען זיך אויפגע-
שטעלט. און די פערד-ברידער האָבען אָנגעהויבען עסען
פון איין קאַרעטע.

רויזען און שמאַראַגדען.

איינמאָל איז געווען אַ הונגער אויף דער וועלט. אלע
מענשען האָבען געהונגערט און ניט געהאַט וואָס צו עסען.
אַבער מעהר פון אַלעמען האָבען געהונגערט די איינוואוינער
פון אַ דאָרף, וואָס איז אין יענע צייטען געווען זעהר באַ-

וואוסט. נאָר צוויי מענשען פון דעם דאָרף האָבען פון קיין הונגער ניט געוואוסט.

איינער פון זיי איז געווען קרע חכילי. דער האָט אָבער אויך פון קיין זעט ניט געוואוסט, ווייל ער איז געווען אַ קאָרנער און האָט זיך ניט פאַרגונען קיין ברויט און קיין פלייש, וואָס איז אין אַ הונגער-צייט אזוי טייער. האָט ער אַלע טאָג אַ טייל פון זיין מאָלצייט פאַרקויפט פאַר געלט. נאָר געהונגערט האָט ער ניט, ווייל זיינע שפייכלער זענען געווען פול מיט תבואה.

דער צווייטער איז געווען יצחק דער שמיד, וועלכער האָט אָפגעשפּאַרט אַביסעל פון זיין פאַרדינסט אין די גומע צייטען. ווען ס'איז געוואָרען אַ הונגער און ער האָט ניט געקענט געפינען קיין אַרבייט, איז ער געזעסען און געגע-סען פון גרייטען. ער האָט אויך רחמנות געהאַט אויף אַרעמע און זיך מיט זיי געטיילט מיט'ן ביסען.

עס האָט אָבער לאַנג ניט געדויערט און פון דעם ביסעל געלט איז געוואָרען אַלץ וועניגער און וועניגער, ביז עס האָט זיך אין גאַנצען אויסגעלאָזען. דער הונגער האָט זיך אַריינגעקליבען אויך אין יצחק'ס הויז און פון צייט צו צייט איז זיין קליינער זוהן הלל געגאַנגען שלאָפען אַהן וועטשערע.

איינמאָל שמעהט אזוי הלל אויף דער טיר, און אין האַנט האַלט ער אַ קליין שטיקעל ברויט, וואָס זיין מאַמע האָט איהם געגעבען פאַר אַנבייסען און איהם אָנגעזאָגט איבערצולאָזען דערפון אויף וועטשערע, ווייל ס'מעהר קיין ברויט אין הויז ניט געווען. שמעהט דער אינגעל, קייט און באַטראַכט דאָס שטיקעל ברויט אין זיין האַנט. ער קוקט און קלערט: זאָל ער נאָך עסען אָדער זאָל ער אויפ-הערען און איבערלאָזען אויף וועטשערע? ווי ער שמעהט

אזוי און טראכט, געהט פארביי אן אלטער און קרומער אַרע-
מאן, אַנגעלענט אויף אַ שמעקעלע מיט אַ מאַרבע אויפ'ן אַק-
סעל. דער אַרעמאן איז צו איהם צוגעגאַנגען, אַנגעשטעלט
אויף איהם אַ פאַר טרויעריגע אויגען און געבעטען אַ שטי-
קעל ברויט.

האַט דער אינגעל רחמנות געקראַגען אויפ'ן הונגערי-
גען אַרעמאן און איהם אַפגעגעבען דאָס לעצטע שטיקעל
ברויט.

דער אלטער בעמלער האָט געקוקט אויפ'ן גוטען אינ-
געל מיט דאנקבאַרקייט און שטיל געפרעגט :

— האָסטו ליב רויזען, זוהנעלע ?

— אודאי — האָט דער אינגעל מיט פרייד געענט-

פערט — איך האָב זעהר ליב רויזען.

האַט דער אלטער אַרויסגענומען פון זיין מאַרבע אַ
פלעשעלע ריין וואַסער, האָט עס געגעבען דעם אינגעל און
געזאָגט : „אז דו וועסט מיט דעם וואַסער באַשפּריצען וויל-
דע גראַזען און דערנער וועט פון זיי ווערען רויזען.“ אזוי
האַט דער בעמלער געזאָגט, און איז אַוועקגעצאָנגען.

און קראַח'ס זוהן, נבל, אַ אינגעל פון פערצעהן יאָהר,
איז דאָן געשטאַנען אין ראַג גאַס און גענעסען צוקערקעס,
וואָס ער האָט געקויפט פאַר'ן געלט, וואָס ער האָט גע'גנב'עט
ביי זיין מאַמען. ער האָט געזעהן וואָס הלל האָט געטון
און וואָס דער בעמלער האָט איהם געגעבען. האָט ער
שמאַרק מקנא געווען הלל'ן. איז ער נאַכגעלאַפּען נאַכ'ן
בעמלער, האָט איהם געכאַפט און געזאָגט : נאַדיר, זיידע,
צוקערקעס און גיב מיר אַ בעסערע מתנה ווי די, וואָס דו
האַסט געגעבען דעם שמיד'ס זוהן, וואָרום איך גיב דאָך
דיר צוקערקעס, דאָס איז בעסער ווי אַ שטיקעל ברויט.

ווען דער אלטער מאן האט דאס געהערט, האט ער א שמייכל געטון, האט ארויסגענומען פון דער טארבע א פלע-שעלע טונקעלע וואסער, האט עס דערלאנגט דעם אינגעל און געזאגט: „ווען דו וועסט מיט דעם וואסער באגיסען טרוקענע גראזען און דערנער, וועט פון זיי ווערען שמאראג-דען.“

א שמאראג, איז אזא מין דימענט, וואס זעהט אויס ווי א מענשען'ס אויג און אינעוועניג איז א גלאנציג פינ-טעלע, ווי א טרער. און א וואונדערליכע זאך איז מיט דעם שמאראג. ווי נאר איינער דערזעהט איהם ווילט זיך איהם אויף דעם קוקען נאך און נאך, און דאס אויג און די נשמה קענען זיך ניט אונטעטיגען אפילו ווען מען קוקט אויף איהם א גאנצען טאג. אבער וואס מעהר איינער קוקט אויף דעם שמאראג, אלץ טרויעריגער און דערשלאגענער ווערט ער. ער דערמאנט זיך אן זיינע אייגענע צרות און זיין פריינד'ס גליק און איז איהם מקנא. ער דערמאנט זיך אן די עול'ס וואס זיינע פריינד זענען קענען איהם באגאנגען און ווערט אויף זיי אין כעס. און די מענשען וואס זעהען שמאראגדען קענען דאריבער ניט לעבען אהן קנאה און שנאה.

איז נבל אנטלאפען אהיים און מורא געהאט זיך אומ-צוקוקען, דער בעטלער זאל ניט חרטה האבען און אפנעמען ביי איהם דאס וואונדערליכע פלעשעלע, וואס ער האט איהם געגעבען.

ווען ער איז אהיימגעקומען האט ער זיך גענומען אויס-רעכענען וויפיעל שמאראגדען ער וועט קענען ארויסקריגען מיט דעם פלעשעלע וואונדערליכע וואסער, וויפיעל געלט ער וועט קענען אנוואמלען פארקויפענדיג זיי צו די רייכע לייט און וויפיעל גראשענס ער וועט קענען אַנקלייבען פון די

ארעמע לייט, פאר לאזען זיי אַנקוקען זיינע שענע שמאראג-
דען. ער האָט גערעכענט און געצעהלט דאָס גרויסע פאר-
מעגען וואָס ער וועט אויפזאַמלען, ביז ער האָט אויפגע-
הערט צעהלען, ווייל עס זענען מעהר קיין צעהלען ניט
געווען.

— עס זאלען נאָר וואַקסען גענוג דערנער — האָט
ער מיט פרייד געטראַכט — וועל איך אַנזאַמלען גאַלד ווי
זאַמד!

און הלל האָט זיך אויך געפרעהט מיט דער גומער
מתנה, וואָס דער אַלמער בעטלער האָט איהם געגעבען.
„אַ, וויפיעל דערנער עס וואַקסען אויף דער ערד! —
האָט הלל געטראַכט — זיי צערייסען דאָס לייב פון יעדען
וואָס רירט זיך צו זיי צו און קיין נוצען ברענגען זיי נאָר
ניט. יעדער מענטש האָט זיי פיינט און מיינט זיי אויס, און
איך וועל די אומגליקלעכע דערנער פאַרוואַנדלען אין ליבע,
שמעקענדיגע רויזען. דאָן וועלען אַלע זיי ליב האָבען און
זיי וועלען אויך אַלעמען ליב האָבען... און מיך מעהר פון
אַלעמען. וואָרום איך האָב זיי דאָך געמאַכט פאַר רויזען!“
האָבען ביידע אינגלעך פאַרלאָזען זייער דאָרף און זע-
נען אַוועק אין דער וועלט אויסצושפּריצען זייערע וואַסע-
רען. איז הלל דורכגעגאַנגען איבער פיעלע וויסמענישען
און פאַרלאָזענע לענדער, און וואו ער איז געקומען האָט ער
באַשפּריצט זיין וואַסער און האָט פאַרוואַנדעלט דערנער אין
רויזען. אין דער פרייה און פאַרנאַכט האָבען די רויזען פאַר-
שפּרייט זייער גומען ריח און האָבען פאַרשמעקט די לופט
און פון דער וויסמעניש איז געוואָרען אַ גן עדן. און די
חיות פון וואַלד האָבען ניט געוואַגט צו צעטרעמען די שענע
רויזען, די פינסטערע וואַלקען האָבען ניט געוואַגט אויס-

צוגיסען דארטען זייער שמורעם, די האַגעל-וואַלקענס האַ-
בען געזעהן די רויזען און זענען אַנמלאַפען פאַרשעמטע.
בלויז די שמראַלען פון דער זון און לייכטע ווינטעלעך האַבען
זיי געקרייזעלט און זיך געשפּילט מיט זיי.

און זינג פּויגעלעך האַבען אַנגעהויבען קומען אַהין,
זיי האַבען זיך באַקאַנט מיט די ליבע רויזען, און מיט זייער
געזאַנג האַבען זיי צוגעשוואוירען די רויזען אייביגע ליבע.

אויך מענשען האַבען אַנגעהויבען אַהין צו קומען און
געניסען די שענקייט פון די רויזען און זייער וואונדערבארען
ריח. און אַ וואונדערליכען כוח האַבען די רויזען געהאַט :
ווי נאָר די מענשען האַבען זיי געזעהן, ווי נאָר זיי האַבען
איינגעאַטעמט אַביסעל פון זייער ריח, איז זייער האַרץ אַ-
געפּילט געוואָרען מיט פּרייד און ליבע נאָר אַהן אַ מאָס.
שונאָים אויפ'ן לעבען האַבען זייער שנאה פאַרגעסען און
האַבען איינס דאָס אַנדערע געהאַלט מיט ליבשאַפט.

זענען געקומען די מענשען און האַבען זיך באַזעצט
אין דער מדבר.

בלויז די אַלמע לייט געדענקען נאָך, אַז דאָס אַרמ
איז אַמאָל געווען אַ וויסע און לעדיגע מדבר און בלויז
וויילדע חיות האַבען אין איהר געוואוינט. די קינדער הערען
ווי די זיידעס דערצעהלען דאָס און גלויבען ניט : איז דאָס
מעגליך ? — פרעגען זיי זיך — אַט דער גן עדן זאל אַמאָל
האַבען געווען ניט מעהר ווי אַ וויילדע מדבר ?

און נבל, קרח'ס זעהן, האָט אויך פאַרלאָזען זיין היים
און זיין דאָרף, ער איז געקומען אין אַן אַרמ, האָט זיך גע-
קויפט אַ שטיק ערד און האָט עס פאַרזייעט מיט אַלערליי
דערנער. און ווען זיי זענען אויסגעוואַקסען האָט ער זיי
באַשפּריצט מיט דעם וואַסער פון זיין פּלעשעל און עס זע-

נען ארויסגעקומען גרויסע, שענע שמאראגדען. האבען די מענשען געזעהן די שמאראגדען און האבען באוואונדערט זייער גלאַנץ און זייער ענליכקייט צו מענשליכע אויגען. און עס זענען טאקע געווען א סך אזעלכע, וואָס האָבען ניט גע-גלויבט, אַז דאָס זענען ניט קיין מענשליכע אויגען.

— איהר זעהט דען ניט? — האָבען פּיעלע גע'טענה'ט — צי דען דערקענט איהר ניט, אַז דאָס זענען אוי-גען, אמת'ע אויגען, אומגליקלעכע, פארלאָרענע!

און אַלע וואָס האָבען געזעהן די שמאראגדען זענען געוואָרען אומעטיג און פאַרבימערט. יעדער האָט זיך דער-מאַנט אַן זיינע אויגענע צרות און אין זיין פריינד'ס גליק און איינער האָט דעם צווייטען אין די אויגען ניט געקענט קוקען אויס קנאה און שנאה.

אַפּטמאַל פלעגען זיך די אַלמע לייט צוזאַמענקלייבען פאַרנאַכט, און שמועסענדיג וועגען זאָכען וואָס האָבען זיך פאַרלאָפּען און ניט פאַרלאָפּען, וואָס עס וואָלט געדאַרפּט און וואָס עס וואָלט ניט געדאַרפּט זיין, האָבען זיי אויך גע-רעדט וועגען נבל און זיינע דימענטען. האָט איין זקן גע-זאָגט:

— אמת, די שמאראגדען זענען וואונדערבאַר. איך האָט אָבער באַמערקט, אַז זינט נבל איז צו אונז געקומען איז ביי אונז מיט יעדען טאָג געוואָרען וועניגער פרייד און ליבשאַפט און מעהר קנאה און שנאה. דער שטן טאַנצט צווישען אונז, ברידער!

האָבען אַלע צוגעשטימט צו דעם אַלמען'ס ווערטער און האָבען געזאָגט, אַז נבל איז ביי אַלעמען פאַרהאַסט, נישט נאָר דערפאַר וואָס ער נעמט אַוועק אַ סך געלט ביים

עולם, וואס קומט זעהן זיינע שמאראנדען, נאר ווייל ער איז א העמליכער מענש, איז ניט ווערט קיין ליבשאפט.

און איינער א אינגעל, א יתום און טאטע מאמע, האט דערזעהלט, אז ער האט שוין לאנג געוואלט אויסרייסען די וואנדערליכע שמאראנדען מיט די ווארצלען, ווייל ווען ער געהט לעבען זיי דורך, דאכט זיך איהם אז זיינע טויטע על-טערן וויינען און קלאגען פאר איהם. אבער אז ער האט זיי געוואלט אנרירען האט ער זיך אפגעברייט אזוי ווי אן ברענענדיגע קיילען און אויף די פיס האט ער דערפיהלט ווי שווערע קייטען.

אבער נבל'ן האט דאס אלעס ניט געארט. פארקערט, איהם האט הנאה געטון צו זעהן ווי זיינע אוצרות פארגרע-סערן זיך פון טאג צו טאג און קיין מענש קען זיי ניט טשע-פען. און ווען אלע איינוואוינער פון שטאט האבען זיך צו-זאמענגענומען און איהם ארויסגעטריבען, איז ער אוועק אין אן אנדער שטאט און פון דאס ניי אנגעהויבען זיין ארבייט. אזוי איז ער ארומגעפאהרען פון שטאט צו שטאט, און אר-מעטום האט ער געוויזען די טרערענדיגע שמאראנדען און באקומען געלט און האם.

און הלל איז אויך ארומגעפאהרען פון מדבר צו מדבר, און וואו ער האט געטראפען דערנער האט ער זיי פארוואנד-דעלט אין רויזען. איינמאל איז הלל אנגעקומען אין אן ארט וואו נבל האט פארזייעט זיינע דערנער, און ער האט דער-זעהן איבער א גאנצען פעלד וואקסען מענשלעכע אויגען. און די אויגען קוקען אויף איהם רחמנות'דיג מיט טרערען. האט ער אויף זיי רחמנות געקראגען און האט זיי באגאסען מיט זיין וואסער, האבען זיך די טרערענדיגע אויגען כאלד צוגע-

מאכט און זענען פארוואנדעלט געווארען אין רויזען מיט א וואונדערליכען ריח.

האבען די מענשען דערפיהלט אט דעם וואונדערליכען ריח און זענען ארויסגעגאנגען אין פעלד. איז אויף זיי אג-געפאלען א גייסט פון גוטסקייט און ליבשאפט, האבען זיי זיך איינס דאס אנדערע געהאלזט און געקושט און אגנעהוי-בען טאנצען פון גרויס פרייד. און מיט פרייד און פאר-וואונדערונג האט איינער דעם אנדערן געפרעגט: „וואס איז דאס מיט אונז געווארען?“

אז נבל האט דערהערט ווי מענשען טאנצען און פרע-הען זיך אויף זיין פעלד, איז ער ארויסגעגאנגען אויפמאנען ביי זיי דאס באצאהלט פאר'ן קוקען אויף זיינע שמאראג-דען און האט דערזעהן, אז פון די שמאראגדען איז קיין זכר ניט געבליבען. שענע רויזען באדעקען גאר דאס גאנצע פעלד. איז נבל שטארק אין כעס געווארען און געוואלט באשאראפען די מענשען, איז אבער אויף איהם אויך אגגע-פאלען דער גייסט פון די רויזען און ער האט אגנעהויבען טאנצען מיט אלעמען. מיט די פיס האט ער געטאנצט און געשפרונגען, און מיט'ן מויל האט ער געשאלטען די מענשען מיט די רויזען צוזאמען. ער האט געלאכט און געוויינט, גע-טאנצט און געשאלטען ביז זיין גאל האט איהם געפלאצט און ער איז געפאלען א טויטער.

האבען איהם די מענשען באגראבען אויף זיין פעלד, און אויף זיין קבר איז אויפגעוואקסען א דארן אויף וועלכען עס זענען געוואקסען שמאראגדען. זיי האבען אבער מעהר ניט געקענט טרויעריג מאכען די מענשען, ווייל די רויזען פון ארום האבען פארשפרייט זייער גומען ריח און דער-פרעהט די מענשליכע הערצער.

די בערך פאר שולען און דערצייהונג

ארויסגעגעבען פון

מייזעל'ס פערלאג

ראזשינקעס מיט מאנדלען

ש. דובנאוו: אידישע גע-
שיכטע פאר שולע און
זעלבסטבילדונג.

באנד I: ביבלישע עפאכע. 256
זייטען.

פראכטפאל געבונדען — 90 ס.

באנד II: מאקאבייאישע און
תלמודישע עפאכע — 90 ס.

באנד III: דער מיטעלאלטער
און די נייע צייט — 90 ס.

כ. ווארשאוסקי'ס יודישע
פאלקסלידער געב. — \$1.25
" מוזיק צו ווארשאוסקי'ס
לידער, בראשורט — 60 ס.

ח. ליבערמאן: די אידישע רע-
ליגיע אין דער נאציאנאל-רא-
דיקאלער ערציהונג, בראש. 10 ס.

ח. ליבערמאן: די אידישע ער-
ציהונג אין אמעריקא. בר. 20 ס.

ה. ספענסער: די ערציי-
הונג, גייסטג. מאראליש און
קערפערליך, רייד געב. — \$1.00

י. ענטין און ל. עלבע: פון
אידישען קולטור, און
אידיש לערבוך און חרעסטאמא-
טיע פאר שול און הויז, מיט 43
בילדער און פארטר, 306 זיי-
טען; געב. — \$1.00

פאלשטענדיגער קאטאָלאָג
געשיקט פריי.

(מעשה'לעך פאר אידישע קינדער)
1. יהודה שטיינבערג

1. שמעון איד זאג איין לעבען.
2. די פארבארג'ס היינצעסין.
3. די געזעצטע פרוי.

יהודה שטיינבערג
מעשה'לעך פאר אידישע קינדער

1. געשעה'ס פאר אידישע קינדער.
2. געשעה'ס פאר אידישע קינדער.
3. געשעה'ס פאר אידישע קינדער.
4. געשעה'ס פאר אידישע קינדער.

8. יהודה שטיינבערג
1. פראגען. 2. שמואל'ס
3. א מעשה מיט א
דער. 4. רויזען און
דער פרוי

יהודה שטיינבערג
1. צוויי באגערען. 2. די ניש
פארענטפערטע קשיות. 3. לא
תבמוד. 4. א רוגז

יהודה שטיינבערג
1. חמשה'עשר אויבס. 2. די
טייטלען אין גלות.

פרויז 15 ס.

יהודה שטיינבערג
1. חמשה'עשר אויבס. 2. די
טייטלען אין גלות.

פרויז 15 ס.

6. 1. בן-עמי: פיוועל דער גרוי-
סער און פיוועל דער קליין-
נער.

2. ד. סלוצקי: די ערד דרעהט
זיך ניש. פרויז 15 ס.

7. דרוי אליהו הנביא מעשיות:
דאס גאלדענע קינקלע —
ד. בערגעלסאן

אליהו הנביא'ס כוס —
ש. שאפירא
שנייערל — פ. היילפערן
פרויז 08.

8. י. 5. פריץ
דער דין'הורה מיט'ן ווינד.
פרויז 5 ס.

שולען קריגען א גרויסען ראכאט

צו בעקומען ביי אלע בוכהענדלער און ביים פערלעגער

MAX N. MAISEL, 424 GRAND STREET, NEW YORK.